

TỌA ĐÀM NHÂN SINH HẠNH PHÚC

(Giảng Giải Đề Tử Quy)

Tập 1

Giám định: Lão pháp sư Tịnh Không

Chủ giảng: Thầy Thái Lễ Húc

Địa điểm: Học hội Tịnh tông Đài Nam, Đài Loan

Thời gian: 15/02/2005 - 23/02/2005

Viết dịch: Ban biên dịch Pháp Âm Tuyên Lưu

Quý vị bạn hữu, xin chào mọi người! Tọa đàm lần này của chúng ta có tên là Tọa Đàm Nhân Sinh Hạnh Phúc (giảng về hạnh phúc của đời người). Thưa các bạn, hạnh phúc là điều mà mỗi người chúng ta đều mong cầu, mỗi người đều hy vọng hạnh phúc, vậy làm thế nào để đời sống được hạnh phúc? Cuộc đời của chúng ta đã trải qua mấy chục năm rồi, bạn có cảm thấy hạnh phúc hay không? Rất nhiều bạn cười, cười là cảm giác của hạnh phúc đó! Lúc nằm mộng, bạn có thường ngủ đến cười mà thức dậy không? (Đáp: Có). Có bạn nào nói thử xem, nguyên nhân mọi người ngủ đến cười mà thức dậy là gì? Bạn có thể làm cho cuộc sống của mình ngày càng có nhiều niềm vui hay không? Nếu như chúng ta đầu tư cho cuộc sống như vậy thì đời sống sẽ càng ngày càng hạnh phúc.

Những chuyện nào khi bạn vừa nghĩ đến thì liền cảm thấy rất hoan hỷ, rất vui vẻ? Có bạn nào muốn chia sẻ cho mọi người cảm giác hạnh phúc của mình hay không? Vì sao không có ai hết vậy? Có món đồ tốt thì phải chia sẻ cho bạn thân chứ, khi chúng ta chia sẻ món đồ tốt với bạn thân của mình, chúng ta có cảm thấy hạnh phúc hay không? Người cho hạnh phúc hơn người nhận. Thực ra hiện nay có bạn buổi chiều tới nghe giảng, nhất định có người sẽ mời người bạn thân nhất của mình cùng đến, có người bạn như vậy không? Khi chúng ta mời người bạn tốt nhất của mình đến, để họ có thể có được quan niệm quan trọng nhất trong đời người qua buổi học này thì nội tâm của bạn sẽ cảm thấy như thế nào? Rất hoan hỷ. Nếu như qua tiết học này, mà họ biết được làm thế nào dạy tốt con cái, để con trẻ hiểu được hiếu đạo, quan niệm mà họ đạt được, sau đó con cái của họ thực sự hiểu được hiếu đạo, người bạn này của bạn ngủ đến nửa đêm sẽ cười mà tỉnh ngủ. Bạn không chỉ hưởng hạnh phúc một mình, mà còn chia cho người khác cùng hưởng.

Vì vậy thưa các bạn, chúng ta hồi tưởng lại một chút, tất cả cảm giác hạnh phúc trong cuộc đời của bạn, thật ra đều do bạn đã chọn lựa đúng đắn, cái gọi là

điều khó nhất trong đời người không phải là phấn đấu, mà là chọn lựa. Thưa các bạn, cuộc đời của bạn đã từng có những chọn lựa nào đúng đắn? Từng giây từng phút trong cuộc đời đều đang chọn lựa, hiện tại có đang chọn lựa hay không? Thí dụ lúc này có người ở bên dưới nói: “Hôm nay mệt quá, mình hãy ngủ gật cho khỏe.” Vậy hiệu quả đạt được của chọn ngủ gật hay nghiêm túc nghe giảng là hoàn toàn khác nhau. Tục ngữ có câu “*nam sợ chọn sai nghề, nữ sợ lấy nhầm chồng*”, câu nói này về trước và về sau đều là chọn lựa. “Nam sợ chọn sai nghề”, cho nên phải chọn đúng điều gì? Nghề nghiệp; “nữ sợ lấy nhầm chồng”, cho nên phải chọn đúng điều gì? Bạn đời. Thật ra, hai điều này có một điểm chung, đó chính là phải nhìn người cho thật chuẩn. Ví dụ bạn chọn ngành nghề này, chọn đúng ngành nghề, nhưng còn phải đi theo người quản lý đúng nữa, vậy thì họ mới có thể đề bạt, mới có thể thành tựu bạn. Cho nên, năng lực nhìn người có quan trọng hay không? Rất quan trọng! Nữ sợ lấy nhầm chồng, lấy nhầm chồng có hạnh phúc hay không? Chuyện này rất khó. Nếu như đi theo một vị lãnh đạo đúng thì sự nghiệp của bạn sẽ phát triển rất tốt, tiến thêm bước nữa là gia đình của bạn sẽ rất an định. Cho nên phải chọn lựa đúng đắn thì cuộc đời mới hạnh phúc.

Cuộc đời còn chuyện nào cần phải chọn lựa nữa? Sáng nay ai đã ăn sáng mời giờ tay lên? Ô! Rất nhiều, mời để tay xuống. Ai không ăn sáng mời giờ tay lên? Ô! Có một vài người chưa ăn. Thưa các bạn, nếu như không ăn sáng thì chúng ta đã tiến thêm một bước đến sức khỏe không tốt, đây cũng là chọn lựa! Cho nên bạn chọn lựa đúng thì thân thể khỏe mạnh; chọn lựa sai thì thân thể không khỏe. Nếu thân thể không khỏe thì đời sống có hạnh phúc hay không? Không thể nào hạnh phúc! Vì vậy, bạn chọn lựa đúng đối với mỗi một điều nhỏ nhất trong cuộc sống thì mới giúp bạn bước tới con đường hạnh phúc, do đó chọn thức ăn cũng rất quan trọng. Còn có chọn bạn, chọn bạn cũng vô cùng quan trọng, cho nên có câu “*ra ngoài nhờ bạn bè*”. Thế nhưng chúng ta suy xét một chút, hiện nay những người làm vợ và các bậc cha mẹ, đều đang lo lắng chồng và con của họ kết giao nhầm bạn. Nếu như họ kết giao nhầm bạn thì vợ ở nhà ăn không ngon, ngủ không yên, cha mẹ của họ cũng sẽ rất lo lắng. Cho nên, bạn phải để trẻ nhỏ và để chính mình hiểu được rằng chọn đúng bạn bè thì đời sống của mình mới hạnh phúc; bạn chọn đúng bạn rồi thì gia đình của bạn mới hạnh phúc.

Tốt, đời người cũng phải biết chọn lựa nhẹ, nặng, chậm, gấp, việc gì cần làm trước, việc gì nên làm sau, thứ tự trước sau cũng phải chọn lựa cho đúng. Chúng ta thường nói “*Việc quan trọng nhất không gì hơn dạy con*”, việc lớn nhất của đời người là phải dạy tốt con cái. Giả như con cái chúng ta không dạy tốt thì

đời này của chúng ta có hạnh phúc được không? Một người có phước hay không, đời này có thể trải qua một cách tự tại hay không sẽ được quyết định bởi con cái họ có hiểu chuyện hay không, có hiếu thuận hay không khi họ bước vào tuổi trung niên hoặc về già. Nếu nuôi dạy ra những đứa con không hiểu chuyện thì nửa đời sau của chúng ta sẽ như thế nào? Rất gian nan! Không biết được hôm nay con cái sẽ lại diễn vở kịch nào để cho ta thu dọn tàn cuộc? Bởi vậy, phải giáo dục tốt con cái, nếu bạn đem việc giáo dục con cái đặt lên hàng đầu, đặt ở vị trí quan trọng thì bạn đã chọn lựa đúng nhẹ, nặng, chậm, gấp rồi. Phải dạy con cái như thế nào? Làm thế nào để dạy tốt con cái?

Hỏi: Thưa các bạn, làm thế nào để dạy tốt con cái? Các phụ huynh hiện nay cảm thấy thế nào là giáo dục? Thế nào là giáo dục?

Đáp: “Thân giáo.”

Nào, chúng ta hãy vỗ tay cổ vũ cho vị này. Loại đáp án này sẽ không xuất hiện ở người ba, bốn mươi tuổi, đều là các trưởng bối lớn tuổi mới có được đáp án này. Khi tôi diễn giảng ở Malaysia, tôi đã hỏi các vị phụ huynh: “Thế nào gọi là giáo dục?”, có một vị phụ huynh rất thành thật, ông nói: “Thi được 100 điểm.” Ông ấy đáng được cổ vũ, bởi vì ông ấy không chút giả tạo nào, ông đã nói ra suy nghĩ trong lòng mình. Khi dạy học trò, tôi cũng rất chú trọng trao đổi với các phụ huynh, khi cùng các phụ huynh nói chuyện lần đầu tiên, tôi thường hỏi: “Các vị cảm thấy giáo dục con cái thái độ làm người, làm việc trong đời này quan trọng, hay là đem số điểm của chúng tăng từ 98 điểm lên đến 100 điểm là quan trọng?” Chuyện nào quan trọng hơn? Là điều trước quan trọng hay điều sau quan trọng? Điều trước. Cho đến bây giờ vẫn chưa có ai nói điều sau quan trọng hơn. Bạn xem, các phụ huynh của chúng ta có sáng suốt hay không? Nghe thì có vẻ rất sáng suốt. Nhưng xin hỏi, đại đa số phụ huynh đang làm điều trước hay là điều sau, vẫn đang làm điều sau đúng không? Điều sau! “Lần này con thi được mấy điểm? Lấy ra đây xem nào!” Trong đầu chỉ toàn điểm số.

Thưa quý vị phụ huynh! Chúng ta phải xem xét lại, chúng ta thường nói với trẻ nhỏ rằng, làm người thì lời nói phải đi đôi với việc làm, vậy thì tại sao chúng ta rõ ràng cảm thấy thái độ làm người làm việc quan trọng nhưng vẫn chú trọng điểm số như vậy, vì sao lại như vậy? Kỳ thật không thể trách các phụ huynh của chúng ta, bởi vì họ chưa thể nhận ra được thái độ làm người và làm việc đối với cả đời của đứa trẻ có sự ảnh hưởng lâu dài và lớn lao đến mức nào. Nhưng điểm số, 100 điểm thì lập tức có thể nhìn thấy được, hơn nữa còn có thể mang ra khoe: “Con trai tôi thi ba, bốn môn đều 100 điểm.” Chúng ta phải bình tĩnh suy

xét, hôm nay chúng ta đẩy trẻ nhỏ đi trên con đường điểm số, xin hỏi chúng sẽ bước tới cuộc đời như thế nào, bạn có thể nhìn thấy được hay không? Bạn đẩy chúng đi trên con đường này thì cũng phải biết rõ, bạn đang đẩy trẻ nhỏ đi theo hướng nào? Danh lợi.

Thưa quý vị phụ huynh! Tôi cũng là sản phẩm của chủ nghĩa học vị, mọi người có nhìn ra không? Các bạn thật nhân từ, không muốn làm tổn thương tôi ngay trước mặt, tôi chính là sản phẩm của chủ nghĩa học vị. Tôi còn nhớ khi đang học cấp hai, thi chỉ được 98 điểm, tôi đã khóc nửa ngày, vì sao vậy? Bởi vì lúc đó đang phân vào lớp chọn, thiếu đi hai điểm, nếu không được phân vào lớp chọn thì phải làm sao? Cuộc đời tôi không phải bị hủy hoại rồi sao! Có nghiêm trọng như vậy không? Tại sao tôi lại cảm thấy nghiêm trọng như vậy? Bạn xem, chúng tôi vừa mới lên cấp hai mà tâm sợ được sợ mất đã nghiêm trọng như vậy! Một đứa trẻ sợ được sợ mất thì đời này có hạnh phúc hay không? Chúng thường sẽ lo chuyện này, buồn chuyện kia. Chủ nghĩa học vị chỉ nghĩ đến số điểm của chính mình phải tăng lên, phải đạp người khác xuống. Cho nên lẽ ra tôi nên có tấm lòng của Phạm Trọng Yêm: “Lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ”, nhưng bởi vì chủ nghĩa học vị, nên tôi chỉ nghĩ đến việc đánh bại người khác.

Tôi nhớ lại thời học cấp ba, khi nhận được bài kiểm tra, tôi đều liếc xem người khác được bao nhiêu điểm, nếu như điểm cao hơn tôi thì nội tâm của tôi thế nào? Rất khó chịu. Lòng dạ hẹp hòi, nhân cách như vậy sẽ hạnh phúc được hay sao? Chúng ta phải suy xét kỹ. Tôi nhớ khi tôi tốt nghiệp đại học, tôi gặp lại một người bạn học thời cấp hai trong một cửa tiệm. Trước đây mỗi lần thi đều đạt hạng nhất, trong ấn tượng của tôi, anh ấy là học sinh đứng đầu trong lớp chọn. Khi anh ấy tốt nghiệp đại học ra trường, bởi vì thời gian dài vùi đầu trong sách vở nên năng lực tiếp xúc với người khác đặc biệt kém. Vừa nói đến kinh nghiệm làm việc ngoài xã hội, anh ấy liền run lên, anh ấy nói: “Con người tại sao lại khùng khiếp như vậy? Tôi cảm thấy rất sợ khi tiếp xúc với họ.” Bạn xem, năng lực tiếp xúc với người khác của anh ấy rất thấp, tấm lòng bao dung người khác cũng không hình thành được. Cho nên, đời sống của anh ấy không thể nào hạnh phúc.

Chúng ta cùng nhau suy ngẫm xem, chúng ta đẩy con trẻ nhỏ đi con đường chủ nghĩa học vị, khi chúng ra trường rất nhiều đứa lấy được bằng tiến sĩ, thạc sĩ, xin hỏi tỷ lệ thất nghiệp nhiều nhất hiện nay là trình độ học vấn nào? Hiện tại tốt nghiệp cấp ba không thất nghiệp, vì sao vậy? Họ chịu lao động, rửa bát, quét dọn, cho nên họ không bị thất nghiệp. Trái lại, tốt nghiệp đại học, nghiên cứu sinh cảm

thấy mức lương đó quá thấp nên không muốn làm. Xin hỏi mọi người, bằng đại học, bằng thạc sĩ đã cho con trẻ thái độ gì? Không thể cúi xuống, đòi người phải có thể cúi thì mới có thể ngẩng. Tốt, hiện nay mỗi năm số người tốt nghiệp trên đại học rất nhiều, rất nhiều, thế nhưng có rất nhiều người đang thất nghiệp phải không? Chúng ta cùng nhau suy xét một chút, họ đều là nhân tài đã được bồi dưỡng hơn mười năm từ trong thể chế giáo dục, khi ra trường lại không dùng được. Người tốt nghiệp ra trường rất nhiều! Nhưng nếu mọi người có bạn bè là chủ doanh nghiệp, là quản lý trong công ty, thậm chí là quản lý trong cơ quan nhà nước, bạn thử hỏi họ xem, thanh niên hiện nay có phải là nhân tài thật sự hay không? Họ sẽ trả lời thế nào? Họ sẽ nói với bạn là không tìm được nhân tài! Bộ máy giáo dục vẫn luôn sản xuất nhưng kết quả là doanh nghiệp cảm thấy không dùng được.

Cho nên quý vị phụ huynh, nếu bạn nói với con của mình rằng: “Con chỉ cần thi cử là đủ rồi, các việc ở trong nhà con không cần phải làm, con cứ thi cho ba mẹ, cứ thi lên, sau khi tốt nghiệp đại học bảo đảm con sẽ có cuộc sống hạnh phúc mỹ mãn!” Có vị phụ huynh nào bảo đảm như vậy với con cái của mình hay không? Sẽ không thành hiện thực! Giống như nói với chúng: “Chỉ cần con học hành cho tốt thì sau này sẽ thuận buồm xuôi gió.” Không có chuyện như vậy! Hiện tại không có, trước đây có hay không? Trước đây cũng không có. Hôm nay chúng tốt nghiệp đại học, nhưng nếu chúng không biết cách làm người, không biết sống hòa thuận với người thì cơ hội có tốt hơn cũng sẽ vượt mất ngay trước mặt chúng. Nếu bạn nói với con mình: con chỉ cần học lên cao, các việc khác đều không cần phải làm thì chúng sẽ thiếu mất một thái độ, đó chính là tâm trách nhiệm. Một đứa trẻ có tâm trách nhiệm thì mới chịu gánh vác. Thế nhưng bạn nói với chúng, cứ học lên cao là được, vậy chúng đi học vì điều gì? Vì thể diện của ai? Vì thể diện của cha mẹ, là học như vậy; hoàn toàn khác với đứa trẻ có tâm hiếu thảo. Đứa trẻ có tâm hiếu thảo, chúng muốn cha mẹ yên tâm, chúng hy vọng sau này có thể giúp cha mẹ có cuộc sống tốt, cho nên chúng không ngừng nâng cao năng lực cùng đức hạnh của chính mình, đứa trẻ như vậy sẽ phát triển rất tốt. Thừa các bạn, bạn thử tìm hiểu một chút, những nhà quản lý và doanh nhân thật sự thành công, đều không phải là người có học lực giỏi nhất, không phải là giỏi nhất.

Vậy chúng ta phải thay đổi cách suy nghĩ từ một góc độ khác, chủ doanh nghiệp cảm thấy không tìm ra được nhân tài, xin hỏi chủ doanh nghiệp cần đến nhân tài như thế nào? Vấn đề này không nhất thiết phải đi hỏi tiến sĩ, trong lòng

mỗi người đều có đáp án, bởi vì cuộc đời chúng ta đã đi qua, cũng đã thấy được không ít người thành công hay thất bại. Thưa các bạn, bạn cảm thấy người thành công phải có đầy đủ những tố chất gì? Có bạn nào nói nghe thử không, bạn không nên mê tín rằng nhất định phải là người có học lực cao thì mới có câu trả lời, rất nhiều đáp án chỉ cần một người tâm bình lặng lại thì đáp án sẽ xuất hiện, tâm thanh tịnh sanh trí tuệ. Bạn cảm thấy tố chất thế nào mới có thể giúp cuộc đời thành công? (Đáp: Thành thật, tâm trách nhiệm, khiêm tốn). Còn gì nữa không? (Đáp: Giữ chữ tín, kiên nhẫn). Tốt, chúng ta đã có thể ra một quyển sách **Tố Chất Thành Công** rồi. Tôi không gạt bạn, bạn đến nhà sách mà xem, đa phần đều là những câu nói này. Tốt rồi, như vậy chúng ta đã biết được sau này người đầy đủ tố chất như vậy mới là nhân tài thật sự, xin hỏi, chúng ta dạy trẻ nhỏ thành thật chưa? Rất nhiều phụ huynh cảm thấy thành thật quan trọng, nhưng sau đó trong lòng nghĩ: “Nếu như quá thành thật, ra ngoài bị người ta ức hiếp thì phải làm sao?” Tín tâm này còn phải bàn bạc lại. Nếu như quá khiêm tốn, luôn bị người ta đè xuống thì phải làm sao? Cho nên tín tâm là căn bản, bạn có thật sự tin tưởng rằng có đủ những tố chất này thì cuộc đời về sau của chúng sẽ thực sự thành công không!

Thật ra, chủ doanh nghiệp đều đã phát hiện ra sự thật này, phương Tây trong mấy mươi năm qua đều chú trọng về quản lý chất lượng sản phẩm, chất lượng sản phẩm gì vậy? Chất lượng của sản phẩm và hàng hóa, họ gọi là “TQM - quản lý toàn diện chất lượng sản phẩm.” Quản lý học mấy mươi năm qua đều nhấn mạnh, hôm nay họ sản xuất micro, chỉ cần làm tốt cái micro này, giúp nó có sức cạnh tranh mạnh, họ liền có thể gỏi cao đầu mà ngủ, cho nên trọng tâm của họ là phải làm ra món đồ tốt. Kết quả gần mười đến hai mươi năm nay thì phát sinh một số vấn đề, vào năm 1995, nước Anh có một ngân hàng hơn 200 năm, là ngân hàng Barings, cơ nghiệp hơn 200 năm, bởi vì một nhân viên Singapore lạm dụng công khoản đã khiến cho cơ nghiệp hơn 200 năm này tan thành mây khói, bị sụp đổ.

Thưa các bạn, theo tư duy của phương Tây, khi xảy ra vấn đề thì nhanh chóng thế nào? Nhanh chóng giải quyết, đây gọi là “đau đâu trị đó”. “Đau đâu trị đó” có phải là phương pháp tốt không? Không phải là phương pháp tốt, cũng giống như sức khỏe hôm nay xấu đi, đã bị bệnh ung thư thì có dễ xử lý không? Không dễ xử lý. Vì vậy, học vấn của Trung Quốc không phải là trị bệnh mà trị lúc chưa bệnh, phải phòng ngừa khi chưa bị bệnh. Còn phương Tây, tuy khoa học kỹ thuật rất phát triển, thế nhưng họ chuyên môn xử lý cái gì? Bệnh trạng. Ung

thư dạ dày thì lập tức cắt bỏ dạ dày, ung thư gan thì cắt gan. Cắt rồi có khỏi hay không? Ngay chỗ đó thì không việc gì, nhưng hai năm sau thì chỗ khác xảy ra vấn đề. Ung thư dạ dày, bạn không nên dùng tâm thù hận đối với tế bào ung thư, bởi có người chiều hư tế bào ung thư nên nó mới càn quấy như vậy. Ai đã nuông chiều hư tế bào ung thư? Thừa các bạn, trên cơ thể mỗi người chúng ta đều có tế bào ung thư, chỉ vì chúng ta chiều hư nó, nên nó mới thành ra càn quấy, bởi vì trong 10 năm, 15 năm qua chúng ta đã hủy hoại sức khỏe của mình.

Cái thân này thật sự muốn hư cũng không phải dễ, bởi vì nó rất tinh vi. Cho nên việc cắt bỏ ung thư cũng không thể giải quyết căn bản của vấn đề, không những không giải quyết được căn bản của vấn đề, mà đồng thời còn sinh ra tác dụng phụ. Cho nên, rất nhiều bệnh nhân ung thư, sau khi tiếp nhận một số trị liệu thì những ngày tháng sau đó đều rất khó sống. Thật ra xử lý tế bào ung thư, lấy ví dụ, cũng giống như để một bao rác ở trên đất, có rất nhiều ruồi nhặng bay tới, bạn rất tức giận: “Sao có nhiều ruồi nhặng đến vậy?” Lập tức lấy thuốc diệt côn trùng ra phun chết hết, vấn đề đã giải quyết rồi. Tốt, nhưng sau khi bạn rời khỏi, qua mười phút sau, cái gì lại tới nữa? Ruồi nhặng lại đến nữa. Cho nên tư duy của người hiện nay chính là giải quyết bệnh trạng, cắt bỏ đi bệnh trạng, người bạn trai này không tốt thì đổi người khác; người bạn gái này không tốt thì đổi người khác. Như vậy có giải quyết được vấn đề hay không? Không phải người bạn trai không tốt, cũng không phải người bạn gái không tốt, mà ai không tốt? Chính mình chưa học được bao dung, chưa học được thương yêu bảo vệ người khác. Vấn đề căn bản chưa được giải quyết thì đổi thêm vài người nữa có tác dụng chăng? Cũng vô ích. Vì vậy chúng ta giải quyết vấn đề thì phải giải quyết từ căn bản.

Hiện tại người phương Tây đã phát hiện ra, ngoài việc làm ra sản phẩm tốt thì vẫn còn một nhân tố quan trọng hơn ảnh hưởng đến công ty của họ, đó chính là đức hạnh của nhân viên. Năm 2001, tập đoàn Enron – tập đoàn lớn thứ bảy toàn cầu, mỗi năm doanh thu hơn 100 tỷ USD, bởi vì hai quản lý cấp cao lạm dụng công khoản của công ty, doanh nghiệp lớn thứ bảy trên thế giới này cũng phải sụp đổ. Do đó, hiện tại những tập đoàn đa quốc gia quan trọng ở phương Tây đều thúc đẩy “TEM - Quản lý luân lý đạo đức toàn diện”, họ đang yêu cầu nâng cao tố chất đạo đức của công nhân viên. Có thể giải quyết hay không? Người phương Tây cảm thấy họ có thể giải quyết hay không? Thừa các bạn, con người hiện nay có một nhận thức sai lầm, đó là họ cảm thấy đồng tiền là vạn năng, chỉ cần có tiền thì có thể dạy tốt được con cái của họ, chỉ cần có tiền liền có thể giải quyết được vấn đề. Hiện tại có nhiều người có quan niệm này hay không? Có.

Cho nên người nước ngoài rất có khí phách, vào năm 2002, Hoa Kỳ tập trung chú trọng đến giáo dục luân lý đạo đức, còn đặc biệt nâng mức ngân sách ban đầu là từ 250 triệu đô la lên đến 750 triệu đô la, tăng lên gấp ba lần, nhưng có tác dụng hay không? Bạn cảm thấy có khí phách hay không? Đồng thời, họ cũng làm một cuộc khảo sát về tâm lý, nhắm vào hơn 8.000 học sinh trung học, kết quả là 71% em từng gian lận, 68% em từng đánh người, 35% em từng ăn cắp đồ trong siêu thị.

Trong bản khảo sát này có một câu hỏi, phần sau của bản khảo sát có một câu hỏi: “Xin hỏi, bạn cảm thấy đạo đức của bạn có cao thượng không?” Những học sinh trung học có câu trả lời là đạo đức cao thượng lên đến 96%. Thưa các bạn, 71% em học sinh từng gian lận, 68% em từng đánh người, 35% em từng ăn trộm đồ trong siêu thị, kết quả có 96% em cảm thấy chúng có phẩm đức cao thượng. Xin hỏi, như vậy trẻ nhỏ của thời đại này dựa vào tiêu chuẩn của ai vậy? Dựa vào tiêu chuẩn của ai vậy? Đó là tiêu chuẩn của chính chúng. Xin hỏi, thái độ này của trẻ nhỏ là học từ ai? Nếu như lãnh đạo quốc gia của chúng động một chút là mang quân đội đi đánh người, sau khi đánh xong trở về nói: “Này các bạn nhỏ, các em không được tùy tiện đánh nhau với người khác, phải nhớ kỹ lời dạy này”, vậy chúng có nghe hay không? Không nghe. Cho nên, người nước ngoài, thứ nhất họ có nắm được cốt lõi của giáo dục hay không? Giáo dục không phải cứ nhiều tiền là có tác dụng, giáo dục cũng không phải nói nhiều là có tác dụng, cũng không phải có rất nhiều sách lý luận thì có tác dụng, mà quan trọng nhất là trong sách Thuyết Văn Giải Tự đã chỉ ra thế nào là giáo dục.

Thế nào gọi là “giáo”? Trên làm dưới noi theo gọi là giáo; “dục” là dạy con làm người lương thiện. Hai hàng chữ này, đã nói ra được cốt lõi của giáo dục. Thưa các bạn, tín tâm của bạn đối với trí tuệ của tổ tiên, tuyệt đối được quyết định bởi sự thâm nhập kinh điển của bạn, bạn thật sự tiếp nhận lời dạy bảo thì càng đọc sẽ càng bội phục. Vì vậy, trong giáo dục điều quan trọng nhất đầu tiên là phải dạy đúng, “dạy con làm người thiện”. Khi đứa trẻ có tâm lương thiện thì chúng sẽ có hành vi lương thiện, tự nhiên chúng sẽ có rất nhiều bạn lương thiện, cuộc đời của chúng sẽ hạnh phúc. Chúng ta làm thế nào để dạy chúng những hành vi thiện? Không phải yêu cầu chúng đọc thật nhiều sách, mà trước tiên yêu cầu chính mình phải làm được. Khi chúng ta biểu hiện ra hành vi thiện, con cái của chúng ta sẽ không hay không biết bị cảm động sâu sắc. Thưa các bạn, mọi người có tin lời nói này của tôi không? Có một số người tin tưởng, có một số người dường như không có cảm giác gì. Nếu bạn không có cảm giác gì thì phải bình tĩnh suy

xét, bên cạnh bạn đều không có người thiện, đều không có người biểu diễn vở kịch khiến bạn cảm động. Không phải, chỉ cần có người diễn ra, nhất định sẽ cảm động đến người xung quanh, tôi dám bảo đảm điều này. Bởi vì “nhân chi sơ, tánh bản thiện”, chỉ cần có người làm ra thì nhất định có người cảm động, có người làm theo.

Ở Thâm Quyển có một cô giáo, trước đây cô ấy đã học tập văn hóa Trung Quốc được một thời gian. Lúc tôi ở Hải Khẩu, vào ngày 15 tháng 3 năm ngoái, có một số giáo viên ở Thâm Quyển mời tôi qua bên đó giảng bài. Họ hỏi cô giáo đã mời tôi đến giảng: “Vị thầy giáo này sẽ giảng điều gì?” Cô liền nói với họ: “Vị thầy giáo này sẽ giảng Đệ Tử Quy.” Họ liền nói: “Đệ Tử Quy có gì mà giảng? Không phải để trẻ nhỏ học hay sao? Tại sao không giảng Luận Ngữ?” Cô giáo này tuy nói như vậy, nhưng cũng đi nghe tiết giảng thứ nhất. Sau khi nghe xong, cô đột nhiên cảm thấy rất nhiều đạo lý làm người cơ bản mà chính mình vẫn chưa thực hiện được, cho nên cô liền điều chỉnh lại thái độ của mình, nghiêm túc học Đệ Tử Quy. Cô ấy nói trước khi học Đệ Tử Quy đã xem qua rất nhiều sách thánh hiền, cảm thấy thiện căn của chính mình khá sâu dày, có lúc còn bội phục cả chính mình. Kết quả sau khi học Đệ Tử Quy rồi cô cảm thấy ngay đến hiếu cũng chưa làm được, phải kiểm điểm lại. Thừa các bạn, cảm thấy thiện căn của chính mình sâu dày là tốt? Hay là cảm thấy mình cái gì cũng chưa học là tốt? Điều trước tốt hay là điều sau tốt? Điều trước là đời sống không rõ ràng, điều sau là hiểu được rằng “biết hổ thẹn thì gần với dũng”. Cho nên chúng ta nói tu hành, phải tu sửa hành vi, phát hiện lỗi lầm của chính mình thì mới có thể càng ngày càng thấu suốt, phải làm một người thấu suốt thì mới tốt; sửa đổi lỗi lầm của chính mình, đây gọi là thật sự tu hành.

Trong tháng năm có ngày của mẹ, đúng lúc cô giáo này cũng trở về quê nhà. Học rồi phải thực hành, nên cô muốn cảm tạ ân dưỡng dục của cha mẹ, vừa hay lúc đó cũng là sinh nhật của cô. Các vị phụ huynh, trẻ nhỏ hiện nay đến ngày sinh nhật, việc thứ nhất chúng nghĩ đến cái gì? “Bánh kem.” Còn gì nữa không? “Dạy con làm người lương thiện”! Xin hỏi ý niệm đầu tiên nghĩ đến bánh kem có thiện hay không? Cho nên rất nhiều phản ứng của trẻ nhỏ đều thể hiện rõ kết quả của sự giáo dục, chúng ta phải bình tĩnh mà quán sát, hạt giống này đã gieo đúng hay là đã gieo sai rồi, phải thận trọng suy xét. Cơ hội giáo dục tốt như vậy, nên dạy chúng điều đầu tiên nghĩ đến ngày sinh nhật của mình chính là ngày gặp nạn của mẹ. Phải nhớ lấy mẹ mang thai cực khổ, sinh đẻ cực khổ, để chúng sanh khởi tâm tri ân báo ân, đó gọi là giáo dục.

Khi cô giáo này quay về, cô muốn cảm ơn cha mẹ, liền đem ra ba cái ghế, lúc đó cũng có bà ngoại của cô ở đó, cô liền mời bà ngoại và cha mẹ ngồi trên ghế. Mẹ của cô tương đối nhạy cảm, bà nói: “Con gái à, rốt cuộc con muốn làm gì vậy?” Cô giáo này liền nói với mẹ của cô và hai vị trưởng bối rằng: “Con đã sống hơn 30 năm rồi, đã làm cho mọi người lo lắng biết bao. Hiện tại con đã bắt đầu học tập giáo huấn của thánh hiền, cho nên từ nay về sau con phải làm một người con gái hiếu thuận, không để cho bà và cha mẹ phải bận tâm, còn ân dưỡng dục hơn ba mươi năm của cha mẹ con sẽ ghi nhớ ở trong lòng. Hôm nay nhân dịp sinh nhật của con, con muốn chân thành cảm ơn cha mẹ, thế nên hôm nay con muốn hành lễ tam quỳ cửu khấu.”

Cô giáo này lạy xuống lạy đầu tiên, mẹ của cô lập tức rơi nước mắt. Thưa các bạn, đây là nước mắt gì? Nước mắt an ủi. Kỳ thật, người làm mẹ không hề nghĩ đến con cái phải đền đáp điều gì, thế nhưng khi con cái có tâm hiếu thuận thì sẽ khiến họ cảm thấy rất an ủi. Dưới vòm trời này ai là người khờ nhất? Mẹ là người dễ gạt nhất, mẹ không cần đền đáp, bạn nói cho mẹ nghe lời ngon tiếng ngọt, đối với mẹ có chút tâm hiếu thuận thì mẹ liền vô cùng mãn nguyện rồi. Cô giáo này lạy xuống lạy thứ hai, con của cô là một học sinh tiểu học lớp ba lập tức đến đứng bên cạnh chồng của cô và bắt đầu đám bóp cho cha mình. Con trai cô dường như cảm thấy trong bầu không khí như vậy mà mình không làm gì thì kì kì sao đó. Đây là bài học không lời! Tâm hiếu thảo của người mẹ đã khiến con cô bị cảm động rất mãnh liệt, vì thế em cảm thấy lúc này phải nên phục vụ cho cha mình một chút. Cho nên, thân giáo có sức mạnh cảm hóa âm thầm rất to lớn. Đứa bé này khi trở về nhà, bước vào cửa liền đồng thanh nói với cha mẹ của em: “Cha mẹ ơi, năm tới sinh nhật của con, con cũng lạy cha mẹ.” Đó là giáo dục, trên làm dưới noi theo, có cần phải tốn tiền không? Đối với việc thực sự quan trọng của đời người thì tiền không có tác dụng gì lớn.

Từ chỗ này chúng ta hồi tưởng lại một chút, người phương Tây phát hiện đức hạnh rất quan trọng, đó đều là lúc đã xảy ra vấn đề, cho nên hiện tại họ phải lo giải quyết. Xin hỏi, họ có biết căn bản của đức hạnh ở đâu không? Phải có thể trị gốc thì mới có thể giải quyết được vấn đề. Nên hiện tại doanh nghiệp lớn cũng bỏ ra rất nhiều tiền để bồi dưỡng [đức hạnh cho nhân viên], Trung Quốc có câu “lâm nguy mới ôm chân Phật”. Xin hỏi, sự tương tác của một người, thái độ lễ phép của một người có thể rèn luyện thành công trong hai tháng không? Nếu như họ vốn dĩ rất khô cứng không biết cười, lập tức huấn luyện họ trong hai tháng để họ cười với mọi người, tôi tin rằng khi khách hàng bước vào, nhìn thấy họ cười

thì toàn thân sẽ nổi da gà, rất gượng gạo. Bởi vì nụ cười của họ là muốn lấy tiền từ trong túi của bạn vào túi họ, chứ không phải tôn kính người từ trong nội tâm.

Trung Quốc cảm cái gốc đức hạnh từ lúc nào vậy? Từ nhỏ, mới có thể cảm cái gốc đức hạnh! Nếu từ nhỏ không dạy, “nếu không dạy, tánh liền đồi”, lớn như vậy rồi muốn kéo chúng trở lại sẽ rất khó khăn, vì vậy nhất định phải dạy từ nhỏ. Trong kinh Dịch có một câu nói rất quan trọng: “*Mông dĩ dưỡng chánh, thánh công dã*”, chữ “mông” này đại biểu khi thiên địa sơ khai, vạn vật đều còn rất yếu ớt, vào lúc này phải cố gắng bảo hộ chúng, cố gắng dưỡng dục chúng. Cho nên quả Mông này, mở rộng ra giáo dục trẻ nhỏ, chính là khi đứa trẻ còn nhỏ phải nuôi dưỡng chánh khí cao thượng và thái độ đối nhân xử thế đúng đắn cho chúng, bạn nuôi dưỡng tốt chúng, công đức này thần thánh nhất. Nếu như nuôi ra một Phạm Trọng Yêm thì đây là công lao sự nghiệp thần thánh! Hiện tại muốn nuôi ra một Phạm Trọng Yêm có dễ không? Vì sao không dễ! Hiện tại bạn nuôi dưỡng con mình trở nên rất hiếu thuận, chúng lập tức sẽ là một điểm hồng trong đám rừng xanh.

Ở Thâm Quyển, chúng tôi có rất nhiều trẻ nhỏ đang học giáo huấn của thánh hiền, lần này chúng trở lại quê hương đều làm cho tất cả trưởng bối kinh ngạc: Thời nay mà vẫn còn nhìn thấy trẻ con cúi đầu đến 90 độ! Họ đều sanh lòng kính phục, nhìn thấy rất hoan hỷ, không biết bao lì xì có cho thêm nhiều hơn không? Có một lần, một đứa bé cùng ngồi ăn cơm chung với mọi người, khi thức ăn được bưng lên, tất cả người lớn lập tức động đũa gấp lấy thức ăn, đột nhiên họ nhìn thấy đứa bé đó cúi đầu đọc cái gì đó có câu có kệ. Vốn dĩ họ muốn gấp thức ăn, nhưng đột nhiên cảm thấy rất kỳ lạ nên ngưng lại, đợi sau khi đứa bé này đọc xong liền hỏi: “Vừa rồi con đọc cái gì vậy? Vì sao không mau ăn đi?” Đứa bé này nói với các trưởng bối trong bàn rằng: “Con vừa đọc bài cầu nguyện trước khi ăn cơm: Cảm ơn ân nuôi dưỡng của cha mẹ. Cảm ơn thầy cô ân cần dạy bảo. Cảm ơn bác nông dân làm việc vất vả. Và tất cả những ai đã bỏ công sức.” Những trưởng bối này vừa cầm đũa thì đã học được một bài học, chúng ta chỉ nghĩ đến ăn, còn đứa trẻ này thì trong lòng luôn luôn có tâm cảm ơn. Các vị bằng hữu, đứa bé này có hạnh phúc không? Người sống trong cảm ơn thì đặc biệt hạnh phúc. Nếu bạn thật sự dạy con thành người lương thiện, chúng nhất định sẽ ảnh hưởng đến rất nhiều người, chúng nhất định sẽ là Phạm Trọng Yêm thời nay. Do đó, người làm phụ huynh như chúng ta phải xác định rằng: “Mông dĩ dưỡng chánh, thánh công dã.”

Đứa trẻ ngay từ nhỏ đã được cắm gốc trí tuệ của các bậc thánh hiền rồi thì mọi người có cần lo lắng khi lớn lên chúng không có việc làm không? Nếu mọi người còn lo lắng, đó gọi là “người nước Kỳ lo trời sập¹”. Bởi vậy, tâm lượng của bạn phải lớn thì đường đời mới đi được thênh thang; tâm lượng nhỏ thì cả đời bạn sẽ sống trong cảnh sợ được sợ mất. Gần đây tôi nghe một người bạn nói, có rất nhiều doanh nghiệp lớn đều đến một đoàn thể, chuyên môn hoằng dương phát triển học thuyết Nho giáo để tìm những người trẻ tuổi. Những chủ doanh nghiệp này nói, hiện tại người bên ngoài không có thành tín, không có tâm trách nhiệm, họ dùng người mà trong lòng thấp thỏm lo sợ, nên họ chủ động đến đoàn thể học tập học thuyết của thánh hiền để tìm nhân tài. Do đó các vị phụ huynh, nếu như con của bạn hiện tại đã cắm cái gốc này, hiểu được làm thế nào để làm người làm việc, thì bạn đã giúp chúng ngay một đời này đứng vững không đổ.

Tốt, vừa rồi chúng ta đã nhắc đến, việc chọn lựa thứ tự trước sau trong giáo dục. Các vị phụ huynh, chọn lựa hiện tại của bạn không chỉ ảnh hưởng đến bạn mà còn sẽ ảnh hưởng đến ai? Người nhà của bạn; không chỉ có người nhà, mà con cháu nhiều đời của bạn đều bị ảnh hưởng. Thưa các bạn, bạn từng nghĩ qua, quyết định của mình sẽ ảnh hưởng đến con cháu nhiều đời thì xin giơ tay lên? Nào! Xin vỗ tay khích lệ những người bạn này. Cuộc đời giống như đánh ván cờ vậy, nếu như chúng ta đều dẫn đo suy nghĩ mỗi bước phải đi làm sao, vậy thì mỗi nước cờ của chúng ta đều dẫn đo không quyết định được, đi như thế này được hay không, đi như thế kia có tốt không? Nếu như chúng ta đánh cờ mà có thể thấy trước được một trăm bước sẽ đi như thế nào, hai trăm bước sẽ hoạch định ra sao thì cuộc đời này của ta mới được thông dong, cuộc đời của con cái chúng ta cũng sẽ đi được cao hơn, xa hơn. Cho nên, ngay khi họ suy nghĩ rằng, chọn lựa của mình sẽ ảnh hưởng đến nhiều thế hệ sau thì tôi tin tưởng họ sẽ giáo dục thế hệ này của họ rất cẩn thận, rất dụng tâm, bởi vì họ đã suy nghĩ sâu xa đến như vậy. Hiện nay người suy nghĩ được như vậy không nhiều, người Trung Quốc thời xưa có cách suy nghĩ như vậy không? Rất nhiều! Nên gia huấn của Trung Quốc hẳn là nhiều nhất trên toàn thế giới, chúng ta đã nghe qua Liễu Phàm Tứ Huấn, Chu Tử Trị Gia Cách Ngôn, Nhan Thị Gia Huấn, còn có Gia Cát Lượng. Rất nhiều thánh triết nhân đều có thái độ như vậy, đều đem trí tuệ của nhân sinh truyền thừa lại. Do đó, chúng ta phải biết rằng sự chọn lựa của bạn rất quan trọng.

¹ Diễn cố chế nhạo sự lo âu vô vị và chẳng cần thiết của người nước Kỳ thời Cổ đại về việc bầu trời sập xuống. Sau dùng để chỉ những sự buồn phiền, lo lắng hoàn toàn vô căn cứ hoặc chẳng hề cần thiết.

Mà cuộc đời này muốn đưa ra chọn lựa đúng thì phải có đầy đủ điều gì? Ông nội của tôi không được đi học, một chữ cũng không biết, ông làm nghề đánh cá. Anh em của ông đều làm nghề này, không chỉ anh em của ông bắt cá, mà con cái của anh em ông học đến cấp hai, vẫn chưa tốt nghiệp thì đã cùng nhau đi bắt cá. Họ cảm thấy thế nào? Rất thoải mái, con của tôi đã giúp tôi bắt cá rồi, họ không cần phải mệt như trước nữa. Như vậy có tốt không? Ngay lúc đó thì rất tốt, đúng không? Thế nhưng ông nội tôi cảm thấy, bởi vì cuộc đời không được đi học, không có trí tuệ, rất đáng tiếc, cho nên ông kiên trì dù khổ hơn đi nữa cũng phải để cho con đi học. Bởi sự chọn lựa và phán đoán này, cho nên đến đời cha tôi, năm người con thì có một tiến sĩ, ba người tốt nghiệp đại học, một người tốt nghiệp cấp ba; đến đời này của chúng tôi toàn bộ đều là học đại học trở lên, đã có được hai tiến sĩ, đây đều là sự chọn lựa của ông nội. Đến thế hệ chúng tôi thì học lực của tôi là thấp nhất, chiều cao của tôi cũng thấp nhất. Cho nên thân làm bậc trưởng bối phải cẩn trọng trong sự chọn lựa và phán đoán của mình.

Tốt rồi, tiết học này của chúng ta trước tiên chọn lựa tới đây thôi. Cảm ơn mọi người!